

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

VM:n välivastine sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 3.5.2021

Henkilöstö, omaisuusjärjestelyt ja notifiointi

HE 241/2020 vp

Sote-uudistus

Henkilöstö

Lainsäädäntöneuvos Marja Isomäki VM

Henkilöstö

- Henkilöstöjärjestöt esittävät voimaantulolakiin **liikkeenluovutussäännöstä 2 vuotta uudistuksen jälkeen tapahtuviin kaikkiin mahdollisiin muutoksiin** ja lisäeläkkeen turvaamista -> **VM: Ei muutosta**, koska tarpeetonta. Liikkeenluovutusta koskevat säännökset ovat jo olemassa ja lisäeläketurva säilyy pysymällä Kevan jäsenyhteisönä.
- Henkilöstöjärjestöt esittävät **säädettäväksi palkkojen harmonisoinnista** 2 vuoden kuluessa uudistuksen voimaantulosta sekä valtion rahoituksen turvaamisesta. -> **VM: Säättäminen ei ole tarpeen eikä tarkoituksenmukaista**, palkoista sopiminen kuuluu keskeisesti työmarkkinaosapuolten sopimusvapauden piiriin.
- **HUS-hyvinvointiyhtymän johtaja voitava valita suostumuksen perusteella** ilman avointa ja julkista viranhakumenettelyä -> **VM: Ei muutosta** viranhaltijalakiin. Avoin ja julkinen viranhaku perusteltu kaikille.

Omaisuusjärjestelyt

Neuvotteleva virkamies Pasi Leppänen VM

Kuntayhtymien alijäämän kattaminen

- Seinäjoen kaupungin lausunnon kuntien velvollisuutta kattaa kuntayhtymien alijäämät ennen kuntayhtymien varallisuuden ja velkojen siirtymistä hyvinvointialueelle tulisi vähintään kohtuullistaa. Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän lausunnon sekä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin mukaan kuntayhtymän mahdolliset alijäämät tulisi voida kattaa kuntayhtymän taseessa peruspääomaa alentamalla.
- **VM: Ei muutoksia.** Uudistus lähtökohtaisesti pienentää kuntasektorin velkavastuita, kun hyvinvointialueille siirrettävien kuntayhtymien velat poistuvat kuntien vastuulta. Joillakin sairaanhoitopiireillä on kuitenkin laskutuskäytännöstä johtuen kertyneitä alijäämiä, ja niiden maksaminen voi tarkoittaa joidenkin kuntien velkamäärien lisääntymistä. Vastuu kuntayhtymän alijäämän kattamisesta ei ole sote-uudistuksen seurausta vaan voimassa olevan kuntalain mukainen velvoite. Kuntayhtymän alijäämä heijastuu sen jäsenkuntien talouteen jo toiminnan aikana, joten vaikutusta kunnan tulokseen ei synny siitä syystä, että sairaanhoitopiirit ja erityishuoltopiirit siirtyvät osaksi hyvinvointialueita.
- Alijäämän kattamista ei voida kirjata kuntayhtymässä peruspääomaa vastaan. Kunnan menot tulee kirjata tulosvaikutteisesti, jotta julkisen sektorin taloudesta saadaan oikea ja riittävä kuva. Alijäämän kattamisen keinojen tulee olla ensisijaisesti reaalitalouden keinoja eli tulojen lisäyksiä tai menojen vähennyksiä. Kuntayhtymän peruspääoman alentaminen merkitsisi myös jäsenkunnille kuntayhtymäosuuden arvonalentumiskirjausta, josta voi syntyä jäsenkunnille katettavaa alijäämää.

Kuntien toimitilat

- Lausunnoissa kannettiin huolta kunnille jäävistä kiinteistöistä siirtymäajan vuokrasopimuksen kauden päätyttyä ja siirtymä-ajan vuokrasopimuksen pituutta pidettiin lyhyenä.
 - Kuntaliitto ehdottaa lisättäväksi voimaanpanolain 22 §:n 2 momenttiin säännöksen, jonka mukaan hyvinvointialueen tulee viimeistään 12 kuukautta ennen vuokrasopimuksen päättymistä ilmoittaa kunnalle toimitiloista, joiden käytöstä siirtymäkauden jälkeen hyvinvointialue haluaa käynnistää kunnan kanssa neuvottelut. Jos vuokrasopimus päättyisi vuoden 2025 lopussa, tulisi ilmoitus siten tehdä viimeistään vuoden 2024 loppuun mennessä. Hyvinvointialueen laiminlyödessä tämän ilmoitusvelvollisuutensa kunnalla olisi oikeus pidentää vuokrasopimusta yhdellä vuodella.
- **VM: Ei muutosta:** Voimaanpanolaki mahdollistaa kunnan ja hyvinvointialueen kesken paikallisesti tarkoituksenmukaiset järjestelyt. Kunta ja hyvinvointialue voivat sopia lain 22 §:n mukaan toimitilojen siirtymisestä myös toisin. Hyvinvointialue ja kunta voisivat siis esim. sopia, että jokin tila ei siirry lainkaan hyvinvointialueen hallintaan tai että siirtymäkauden vuokrasopimus on voimassa pitemmän tai lyhyemmän ajan. Vuokran määräytyminen tapahtuisi kuitenkin säännöksen mukaisesti siirtymäkauden ajan.

Laissa ei ole tarkoituksenmukaista säätää neuvotteluvälvoitteesta Kuntaliiton esittämällä tavalla. Menettely on mahdollista ilman lailla säätämistä. Vuokrasuhteen aikana käydään vuoropuhelua ja on mahdollista sopia paikallisesti tarkoituksenmukaisimmista menettelyistä vuokrakohteiden osalta. Hallituksen esityksen mukainen siirtymäaika on katsottu kohtuulliseksi sekä kunnan että hyvinvointialueen kannalta. Hyvinvointialueiden hallintaan siirtyy huomattavan suuri määrä toimitiloja. Selvityksen mukaan palveluverkkoratkaisut tullaan tekemään myös vaiheittain ja osittain eri aikaan. Kuntaliiton esityksen mukainen neuvotteluvälvoite ei merkitsisi myöskään sitä, että vuokrasopimusta jatkettaisiin.

Kompensaationsäntely

- Useiden mm. kuntien lausuntojen mukaan omaisuuden siirrot olisi korvattava kunnille.
- Ehdotettua korvausrajaa pidettiin liian korkeana ja korvaus kattaa ainoastaan osan omaisuusjärjestelyistä (Kuntaliitto, usea kunta).
 - korvaus tulisi myöntää, jos kustannukset ovat vähintään kolme miljoonaa euroa tai niiden määrä vastaa vähintään 0,25 prosenttiyksikön laskennallista korotustarvetta kunnan tuloveroprosenttiin. (Kuntaliitto, Lahden kaupunki ja Vaasan kaupunki)
 - Korvausta laskettaessa tulisi ottaa huomioon kaikki omaisuuslajit, irtain ja kuntayhtymäosuudet tulisi korvata (Kuntaliitto ym.)
- **VM: Ei muutoksia.** Täysimääräinen korvaus siirtyvästä omaisuudesta tarkoittaisi lunastusmallia, jolloin myös siirtyvä lomapalkkavelka tulisi ehdotuksesta poiketen säätää kuntien maksettavaksi ja jolloin siirtymävaiheen korvaukset kunnille edellyttäisivät erillistä valtionrahoitusta.
- Kompensaationsäntely ei tarkoita lunastuskorvausta, vaan sääntelyllä turvataan kunnan itsehallintoa.
 - Kuntayhtymäosuuksien ja irtaimen omaisuuden siirtymisen seurauksena olevat muutokset kunnan taseessa eivät itsessään ole välitön kustannus kunnille. Siirrot eivät ole tulosvaikutteisia. Korvausta omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista kustannuksista ei ole rajoitettu omaisuuslajeittain, korvaus sisältää kaikki omaisuusjärjestelyistä aiheutuvat kustannukset.
 - Korvausraja on asetettu tasolle, joka turvaa kuntien taloudellista itsehallintoa ja on valtion kannalta kohtuullinen.

Valtiontakaukset, notifiointi ja palvelujen hankinta siirtymäaikana

Lainsäädäntöneuvos Ville Koponen VM

Valtiontakaukset ja notifiointi

- Kuntaliiton ja professori Raition mukaan siirtyville lainoille myönnettävät valtiontakaukset **notifioitava** (lainansaajat muuttuvat kuntayhtymistä hyvinvointialueiksi, lainojen nollariskisyyden perusta muuttuu kuntien verotusoikeudesta valtiontakauksiin ja valtiontakaukset tuottavat etua luottolaitoksille).
 - **VM: Ei muutosta esitykseen tai notifiointia**, koska kyseessä ei EU-valtiontuki
 - Valtiontuen kriteerit **eivät täyty** taloudellisen toiminnan (hyvinvointialueet) eivätkä taloudellisen edun (luottolaitokset) osalta, koska lainojen käyttötarkoitus olisi sama, lainansaajana vain toinen viranomainen ja lainojen riskiluokka säilyisi nollana
 - Kuntarahoitus Oyj:n ja Kuntien takauskeskuksen osalta **tilanne ei muuttuisi** (komission päätös v. 2004 koskee vain niiden välistä suhdetta, joka säilyy samana)
 - Notifiointi **vain**, jos kyseessä uusi tai muutettava tuki (muuten riskinä väärintulkinta)
 - Komissiolle **esitelty** uudistuksen keskeinen sisältö syksyllä 2020 eikä komissio esittänyt notifiointitarvetta minkään uudistukseen liittyvän toimenpiteen osalta
 - Asian selkeyttämiseksi **jatkettu** keskusteluja komission kanssa, niissäkään ei noussut esiin notifiointitarvetta

Palvelujen hankinta siirtymäaikana

- Kuntaliiton mukaan palvelujen hankkimista siirtymäajalla koskeva 65 §:ää tulisi tarkentaa, KKV ja KHO kiinnittävät huomioita säännöksen tulkinnanvaraisuuteen
- **VM: Pykälän poistaminen.** Sosiaali- ja terveystalvelujen uudistukseen ja järjestämisvastuun siirtoon on ollut mahdollista jo pidemmän aikaa varautua sopimusehdoissa. Hankintalaissa on lukuisia mahdollisuuksia kilpailuttaa hankinta joustavasti ja nopeasti esimerkiksi käyttämällä sähköisiä menettelyjä. Tämän lisäksi hankintalaissa on poikkeuksia, jolloin hankintaa ei tarvitse kilpailuttaa lainkaan, esim. hankintalain 40 §:ssä mainitut suora hankintaperusteet, 110 §:n mukainen sosiaali- ja terveystalveluita koskeva suora hankinta erityistilanteissa sekä 136 §:ssä mainitut sallitut sopimusmuutokset ja lisähankinnat.

Voimaannpanolakiin ehdotetun säännöksen käyttöala saattaa jäädä varsin pieneksi ja aiheuttaa oikeudellista tulkinnanvaraisuutta. Tämän vuoksi esitetyn kaltaista sääntelytarvetta ei välttämättä olisi ja pykälä voitaisiin ensisijaisesti poistaa. Myös 10 §:n 4 momentista poistettaisiin viittaus 65 §:ään.